

КОСТЯНТИН УШИНСЬКИЙ І ПРОБЛЕМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ НА ЧЕРНІГІВЩИНІ

У статті розглянуто актуальні проблеми модернізації системи середньої ланки освіти Чернігівщини у контексті педагогічних поглядів К.Д. Ушинського, чий фундаментальний внесок в розвиток наукової думки є могутнім джерелом для сучасного вивчення і наслідування.

Ключові слова: *реформування освіти, творчий розвиток, освітня дійсність, педагог-дослідник.*

Реформування освітньої галузі в Україні неможливе без використання досягнень сучасної науки і практики та багатогранної спадщини великих педагогів.

Чернігівський край дав Україні і світові багато видатних діячів культури і науки. У плеяді відомих педагогів Чернігівщини особливе місце належить Костянтину Дмитровичу Ушинському. Педагог-демократ, патріот, учений, науково-громадський діяч, корифей світової педагогічної думки, українець за походженням, філософ за особистісною суттю, один з основоположників педагогічної науки і народної школи.

Його життя тісно пов'язане із Сіверщиною, саме світоглядні засади К. Ушинського започаткувалися за час навчання у Новгород-Сіверській гімназії і знайшли відображення у концепції, де він пов'язує цілісність виявів життя людини із соціокультурною діяльністю. Провідним чинником концепції виступає освіта.

Основу формування здібностей людини до соціокультурної самореалізації К.Д. Ушинський вбачав в освіті в цілому і навчально-виховному, шкільному, процесі зокрема. Основним способом соціокультурного розвитку людини він вважав систему освіти суспільства, складовими якої була школа, позашкільні установи, дитячі дошкільні заклади, державні, громадські установи тощо.

Зважаючи, що головна мета сучасної української освіти – створити умови для розвитку й самореалізації кожної особистості як громадянина України, на виконання Закону України "Про загальну середню освіту", та нового Державного стандарту початкової освіти, модернізація освіти є одним із пріоритетних напрямків діяльності педагогічних колективів у регіоні. Протягом останніх років освітня галузь Чернігівщини функціонує досить стабільно, забезпечуючи всі необхідні умови для здобуття якісної освіти, рівного доступу до неї дітей та учнівської молоді.

Область має розвинену освітню інфраструктуру: 406 дошкільних, 630 загальноосвітніх, 69 позашкільних, 18 інтернатних, 21 професійно-технічний, 6 вищих III-IV та 19 – I-II рівнів акредитації навчальних закладів.

Як на державному так і на місцевому рівнях відбуваються зміни у ставленні до дошкільної освіти. Нам вдалося не лише зберегти, а й розширити мережу дошкільних навчальних закладів, забезпечити їх подальший розвиток, зміцнити та осучаснити матеріально-технічну базу.

За два роки дії обласної цільової Програми розвитку дошкільної освіти відкрили свої двері для малят сільської місцевості 45 закладів та 38 додаткових груп.

Якісні зміни в системі загальної середньої освіти відбуваються за складної демографічної ситуації. Щорічно зменшується учнівський контингент, і, як наслідок, зростає кількість малокомплектних шкіл. За таких умов визначено стратегічний напрям для забезпечення дітям сільської місцевості рівного доступу до якісної освіти, покращення діяльності опорних шкіл та ефективне функціонування шкільних освітніх округів. Нині в області діє 121 опорна школа, 111 з них – у сільській місцевості.

Оптимізацію мережі розглядаємо не лише як закриття, а й будівництво нових сучасних закладів. У минулому році в селищі Седнів Чернігівського району урочисто відкрито навчально-виховний комплекс у складі загальноосвітньої школи I-III ступенів на 240 місць та дошкільного навчального закладу на 35 місць. Уведено в експлуатацію сучасне приміщення Новобасанської школи Бобровицького району. Нині будуються ще п'ять навчальних закладів.

Дбаємо і про те, щоб кожна школа області відповідала вимогам сьогодення, щоб у ній були створені належні умови для отримання школярами якісних освітніх послуг. Тому серед першочергових пріоритетів – поліпшення матеріально-технічної бази навчальних закладів.

Важливим кроком щодо підвищення якості освіти є впровадження у діяльність навчальних закладів сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

За два роки реалізації обласної програми забезпечення шкіл області мультимедійним обладнанням у майже 80% опорних навчальних закладів встановлено сучасні мультимедійні комплекси з комплектами електронних засобів навчання.

Глибоке вивчення педагогічної спадщини К.Д. Ушинського, досвід впровадження його ідей у практику роботи дають підстави стверджувати: його концептуальне вчення та погляди є актуальними на етапі модернізації освіти, зокрема навчально-виховного, управлінського процесів, формування інноваційної культури вчителя, впровадження в шкільну практику сучасних педагогічних технологій в освітньому просторі Чернігівщини.

Серед навчальних закладів області чільне місце займає Новгород-Сіверська державна гімназія імені Костянтина Дмитровича Ушинського, як осередок розвитку особистості дитини в системі превентивних діагностичних та структурно-діяльнісних складових. Навчально-виховний процес у закладі імені великого педагога спрямований на виявлення, становлення та підтримку різнопланових здібностей і обдарувань вихованців різного соціального, інтелектуального та психоемоційного рівня розвитку. Сьогодні Новгород-Сіверська державна гімназія – це інноваційний заклад, педагоги якого вивчають, поширюють та активно впроваджують у навчально-виховний процес педагогічну спадщину К.Д. Ушинського. На підтвердження сказаного, пропоную увазі присутніх фрагмент освітнянського тележурналу "Дорогою знань", в якому йдеться про модель навчально-пізнавальної діяльності, створену у закладі, в стінах якого з 1833 по 1840 роки навчався Костянтин Ушинський.

Основою розвитку здібностей людини до самореалізації, з погляду К.Д. Ушинського, є освіта, яка включає в себе навчання і виховання, дає можливість для творчого розвитку індивіда як окремої особистості і як представника суспільства. Таку можливість надає "Чернігівська мала академія наук учнівської молоді Чернігівської обласної ради", відкритий рік тому обласний комунальний позашкільний навчальний заклад, вихованці якого мають сьогодні суттєві здобутки всеукраїнського рівня.

Аналіз освітньої дійсності вказує на необхідність формулювання теоретико-концептуальних відповідей на питання, якою має бути особистість учителя, його сучасні професійні риси, світоглядні орієнтири та пріоритети. У свій час К.Д. Ушинський спробував підняти авторитет учителя, показати його величезну суспільну роль, порівнявши педагога з променем сонця, животворним джерелом, необхідним для успішного розвитку дитини.

Як методист – він розробляв питання змісту освіти, сутність процесу навчання, принципи, приватні методики.

У 2009 році Чернігівському обласному інституту післядипломної педагогічної освіти присвоєно ім'я Костянтина Дмитровича Ушинського. Свою діяльність заклад будує на принципах і вченні великого педагога, забезпечує науково-методичний супровід інноваційних змін в освітній галузі регіону. Поширення нових освітніх технологій, формування, підвищення інноваційної культури керівників шкіл та вчителів, впровадження інноваційних програм, проектів, проведення дослідно-експериментальної роботи – пріоритетні напрямки діяльності науково-методичних працівників інституту. Надбання ученого стали підґрунтям для післядипломної освіти учителів. З метою вивчення та поширення педагогічних ідей великого мислителя, теоретика, вченого працівниками інституту проводяться дисертаційні дослідження, науково-практичні конференції, семінари-практикуми, Тижні Ушинського, круглі столи тощо. У 2014 році з нагоди ювілею К.Д. Ушинського інститутом заплановано проведення Всеукраїнської науково-практичної конференції.

Оцінюючи цілісний підхід педагога-дослідника до людської особи, варто справедливо відзначити силу його теоретичного мислення і педагогічного переконання, що зуміло ще сторіччя тому обґрунтувати проблему, яку сучасна наука вважає найфундаментальнішою проблемою філософії, природознавства, психології та педагогіки.

Внесок К.Д. Ушинського в розвиток педагогічної науки є неоціненним: його твори є істотним джерелом української та російської історико-філософської думки, яке містить ідеї і підходи, що конституювалися в новий напрям сучасної філософії – філософську антропологію.

Безумовно, творча та педагогічна спадщина К.Д. Ушинського потребує подальшого ретельного вивчення, аналізу, якнайширшого впровадження в практику роботи сучасного вчителя.

Zalis'kyi A.

KOSTYANTYN USHYNS'KYI AND THE CURRENT PROBLEMS OF MODERNIZING THE SYSTEM OF SECONDARY EDUCATION IN CHERNIHIV REGION

The article presents the current problems of modernizing the system of secondary education in Chernihiv region in the context of K. Ushyns'kyi's pedagogical views, whose fundamental contribution into the scientific thought development is a powerful resource for the present study and imitation.

Key words: *creative development, educational reality, the educational reform, the educator-researcher.*

Стаття надійшла до редакції 18.04.13